

Genforeningsmedaljer fra "Den Sønderjydske Fond"

I sommeren 2020 kunne vi fejre 100-året for Sønderjyllands genforening med Danmark. Mange genså på TV billederne af Christian 10's indtog i Sønderjylland den 10-11. juli 1920, der kulminerende med den store folkefest på Dybbøl Banke. Historien om den lille pige Johanne, der blev rakt op til kongen på den hvide hest, der trods myten ikke var kalket, blev atter genfortalt.

Som ved andre vigtige historiske begivenheder, blev der også i forbindelse med genforeningen i 1920 udgivet en række medaljer for at fejre begivenheden. Den nyeste litteratur vedrørende disse medaljer udgøres af Olav Bonefelds artikel "Afstemnings og Genforeningstidens medaljer og tegn" i *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad* (NNUM), august 1970, samt "Vurderingslisten til Siegs seddelkatalog over Slesvig samt Plebiscit-frimærker og Genforeningsmedaljer" (1986). Sidstnævnte indeholder en syv siders oversigt over genforeningsmedaljer, der jævnfør side 26 øverst bygger på Bonefelds artikel i *NNUM*.

I forhold til genforeningsmedaljerne fra den Sønderjydske Fond, i Sieg angivet med nummer 6, er der imidlertid varianter, som ikke er kendt af Bonefeld, og derfor heller ikke er medtaget i Sieg. Formålet med denne artikel er derfor dels at give en fuldstændig oversigt over de forskellige typer, dels at give et overblik over medaljernes baggrund under inddragelse af nye oplysninger.

Fonden og medaljerne

Den Sønderjydske Fond blev stiftet 7. december 1918 og havde til formål at lindre krigens følger i Sønderjylland ved at yde økonomisk og humanitær støtte til sønderjyder, som var mærket af virkningerne af 1. Verdenskrig, især tidligere krigsdeltagere, krigsinvalidere og faldnes efterladte. Der blev givet støtte til dansk kultur i grænselandet med nye kirkeklokker, oprettelse og støtte til børnehjem, oprettelse af kollegier samt økonomisk støtte til

Af Martin W. Jensen

sønderjyske studerende. Den nok mest kendte aktivitet i eftertiden var uddeling af konfirmationsure til børn af faldne krigsdeltagere, hvoraf der i alt blev uddelt ca. 2900. Fonden blev officielt nedlagt i 1937, og uddelte i alt omkring 13 mio. kr.

I *Numismatisk Forenings Medlemsblad*, nr. 5, marts 1920, meddeltes det, at den Sønderjydske Fond havde fået professor Utzon Frank til at fremstille en genforeningsmedalje. Om motivet hed det: "Paa Forsiden viser den to Mandsskikkelser, som giver hinanden BroderHaandtryk, Danmark, der hilser det tilbagevendende Land, paa Bagsiden det kongerigske og sønderjyske Vaaben, skærmet af en bred Kongekrone, atter et Symbol paa den lykkelige Genforening."

Samme sted anføres det, at medaljerne blev fremstillet i bronze og forgyldt bronze, og kunne erhverves for hhv. 15- og 25 kroner. Bonefeld anfører dog en salgspris på hhv. 12- og 20 kroner inkl. etui, og en fremstillingspris på hhv. 7- og 9 kroner.

Bronzemedaljerne har en tykkelse på 5 mm, mens de forgyldte er 4 mm tykke. Ifølge Bonefeld blev der fremstillet 678 stk. i bronze, 273 i forgyldt bronze og minimum tre stk. i sølv. Bonefeld angiver en ensartet vægt på 77 gram, hvilket ikke er korrekt, og Sieg angiver da også forskellig vægt for de forskellige typer.

Desuden blev der ifølge Bonefeld produceret én medalje i guld med en vægt på 101 gram, som oprindeligt tilhørte enkedronning Louise (1851-1926), der var Christian den 10's moder. Efterfølgende blev eksemplaret erhvervet af Zinck-familien, og fra denne samling overgik den til det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg. Desuden blev der fremstillet ét miniatureeksemplar i guld med en vægt på 10 gram (#8), forsynet med øsken og bånd, der blev tildelt professor Edvard Ehlers.

Alle medaljer blev produceret af kgl. hofjuveler P. Hertz, København. Produktionsomkostningerne på 9.124 kroner blev betalt af Østasiatisk Kompagni, mens de samlede indtægter androg 15.432 kroner. Carlsberg købte til støtte for sagen et antal medaljer til uddeling blandt firmaets funktionærer.

På et tidspunkt i 1930'erne blev der desuden udgivet et antal medalje i sølv med en tykkelse på 4 mm, der blev

Type 1-3

Type 5

Type 4

Type 6

uddelt til personer, der havde ydet en betydelig indsats for den sønderjyske sag. Bonefeld angiver tre modtagere ved navn, nemlig minister H. P. Hanssen, professor Edvard Ehlers og landsretssagfører J. H. Miang. Disse personers navne var indgraveret på de modtagne medaljer. Herudover kendes desuden sølvmedaljer tildelt (med navn indgraveret) kontorchef A. C. Louw og kasserer Kirsten Simonsen, samt minimum to eksemplarer uden navn.

Typen af medaljer

I Siegs "Vurderingslisten til Siegs seddelkatalog over Slesvig samt Plebiscit-frimærker og Genforeningsmedaljer" er der angivet fem varianter af medaljen:

- A. Bronze, 50 mm, 5 mm tyk, 84/90 gram
- B. Bronze, 50 mm, 4 mm tyk, 72 gram
- C. Forgylt bronze, 50 mm, 4 mm tyk, 72 gram
- D. Sølv, 50 mm, 4 mm tyk, 75/80 gram
- E. Guld, 50 mm, 101,36 gram

I denne oversigt mangler der imidlertid én undertype #5, fremstillet i messing (se f.eks. BR2025/6065), og vægtangivelsen for sølvmedaljerne er upræcis.

Her er derfor opstillet en ny og samlet oversigt:

Nr.	Sieg	Metal	Diameter	Tykkelse	Vægt	Antal
1	A	Bronze	50 mm	5 mm	90-92 g	
2	A	Bronze	50 mm	5 mm	84-85 g	678
3	B	Bronze	50 mm	4 mm	71-72 g	
4	C	Forgylt bronze	50 mm	4 mm	71-72 g	273
5		Messing	50 mm	5 mm	84-85 g	Ukendt
6	D	Sølv	50 mm	4 mm	75-87 g	Min. 7
7	E	Guld	50 mm	5 mm	101,36 g	1
8		Guld	Ukendt	Ukendt	10 g	1